

խախտ մնայ, առիթը եկածին պէս դարձեալ իրենց տիրապետական հոգին գլուխ պիտի վերցրեն:

Ինչ որ կուզեն բռնել պապականները, այսօր կոյր զկուրայն պապերուն իրաւունքը պաշտպանելու ելող քանի մը կրօնամուտ աստուածաբաններ. ինչպէս որ կուզեն թող հաւատան անոնց խօսքին՝ իրենցմէ տգէտ խեղճ ժողովուրդները, եւ թող պարծենան սնտոի պարծանօք թէ իրենք այնպիսի գրուի մը կղաւանին եկեղեցւոյ՝ որ միանգամայն քահանայապետ է եւ թագաւոր: Բայց աս ալ գիտնան որ նոյն իսկ հռովմէական կաթողիկէներուն մէջէն խելացիներն ու փոքր իշատէ պատմութեան տեղեկութիւն ունեցողները աղէկ հասկըցած են ամէն ժամանակ թէ պապերուն կարծեցեալ իրաւունքներն ու մեծութիւնները դէմ ընդդէմ հակառակ են սուրբ Աւետարանին հոգւոյն ու խօսքերուն. թէ այն իրաւունքներն իրենք պապերը հնաւեր են ատեն ատեն՝ ամէն տեսակ ապօրինաւոր ճամբաներով. թէ Քրիստոսի սուրբ եկեղեցւոյն հիմնաւէլն ու թիարիւր տարի ետք միայն կրցեր են պապերը իրենց փառասիրութեանը պատրուակ առնուլ այն իրաւունքները. թէ այն իրաւունքներուն հիմը ոչ թէ աւետարանն է, այլ պապերուն փառասիրութիւնն ու աշխարհասիրութիւնը. եւ թէ իրենց մարմնաւոր կամ

աշխարհական իշխանութիւնը ամէն ժամանակ հակառակ եղած է հոգեւոր իշխանութեան եւ վնաս ըրեր է անոր:

Եւ ահա այս պատճառաւ նոյն իսկ կաթողիկ տէրութիւնները հետ զհետէ կտրեցին առին պապերուն ձեռքէն նոցա կարծեցեալ իրաւունքները, եւ ամենեւին մասիկ չըրին նոցա սպառնալիքներուն, նզովքներուն, բանադրանքներուն:

Թէ որ միամիտ կաթողիկէները, մանաւանդ մեր ազգէն պապականաց ծուղակին մէջ բռնուած խեղճերը, գիտնային՝ թէ պապերուն մարմնաւոր իշխանութիւնը եւ տիրապետական բռնակալութիւնը հաստատելու համար որչափ քրիստոնէի արիւն թափուեր է, որչափ անմեղ մարդիկ ողջ ողջ կրակը ձգուեր են, որչափ սուրբ մարդիկ կրօնաքննութեան սոսկալի տանջանքներուն մէջ կեանքերնին վերջացուցեր են, որչափ թագաւորներ, քաղաքներ եւ զաւառներ նզովքի տակ իյնալով՝ խռովութեամբ ու արիւնհեղութեամբ լցուեր են, անտարակոյս բերաննին կփակէին, ու պապին աշխարհական իշխանութեանը պէս անիրաւ պահանջմունքի մը պաշտպան չէին կենար:

Մեք ալ միտք չունիմք այս ամենայն ճշմարտութիւնները տեղնիտեղը հոս հասկըցընելու. բայց զոնէ հարիւրէն մէկը ջանամք յիշատակել յաջորդ յօդուածներուն մէջ:

ԱՌԱԿ.

Հ Ա Յ Ե Լ Ի Ե Ւ Կ Ա Պ Ի Կ

Հայրիկն մէջ կապիկն ինքզինք տեսնելով
Իրդեց արջուն կամացուկ մը տոտիկով,
„Քեռի, ըսաւ, կրնայիս սա անճոռնին,
„Ի՞նչ խաղուն դունչ, ի՞նչ կնճիւղներ երեսին,
„Ես անպատճառ սրտիս ցաւէն կմտնէի
„Թէ որ քիչ մ'ալ դորա նըման լինէի.

„Բայց հաւատա, հինգ վեց դրացի կըճանչնամ
„Նը՛ս նըմանակ. կուզես համբեմ, անուն տամ“:
— Ի՞նչ կաշխատիս, կապիկ աղբար, արջն ըսաւ.
Դարձիր վըրադ նայէ, ամէն բան պըճաւ:—
Բայց եւ մըտիկ կըլէ արջուն խըրատին.
Նորէն կեցեր արեւազ կուտար իւր դէմքին:

Շատ օրինակ ունիմք ասոր մէք նըման.
Ոչ որ կուզէ խորատոյ առնուլ իւր վըրան:
Սհա ամէն մարդ ալ գիտէ թէ Կըրպօն
Շատ կըսիրէ կաշառք առնուլ ու կըրծօն.
Կաշառքի վրայ երեկ լըսեց դեռ քարոզ,
Աջքով ընքով եւ ցոյց կուտար ըզկարպոս: